

логічного ланцюжка, аналіз і розв'язування юридичних задач тощо. Щодо ставлення чи оцінного судження учня, то воно, залишаючись його суб'єктивним уявленням з того чи іншого питання, не може (і не повинно) оцінюватися вчителем й не передбачає присвоєння балів.

Список використаних джерел:

1. Пометун О. І. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К.: Генеза, 2009. – 328 с.
2. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 10-11 класи. Людина і світ (рівень стандарту, академічний рівень, профільний рівень). Філософія (профільний рівень). Правознавство (рівень стандарту, академічний рівень). – К.: Міністерство освіти і науки України, 2010. – 96 с.
3. Ремех Т. Оцінювання навчальних досягнень учнів з практичного курсу правознавства. З циклу «Як навчати правознавства цікаво й ефективно» // Історія і суспільствознавство в школах України. – 2012. – №8. – С. 38-42.
4. Рябовол Л. Контроль навчальних досягнень учнів з правознавства : поняття, принципи, функції, мета, суб'єкти, об'єкти, критерії оцінювання / Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – № 9 (Ч. 2). – С. 61-68.

Мунтян А.М, Шибінська Ю.М.

студенти;

Науковий керівник: Січко І.О.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Миколаївський національний університет

імені В.О. Сухомлинського

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА

В умовах сьогодення гостро постали перед людством екологічні проблеми: забруднення ґрунтів, повітря, водою токсичними відходами, вимирання десятків видів рослин та тварин, озоніві діри, збереження генофонду та ін. Тому за сучасних умов школі має належати головна роль у формуванні екологічної свідомості й мислення.

Основні риси характеру особистості формуються у ранньому дитинстві, і спілкування з природою має у вихованні дитини першорядне значення. Для успішного екологічного виховання молодших школярів необхідно окреслити екологічний потенціал кожного навчального предмета. Основну роль при цьому слід відвести природознавству, під час вивчення якого закладається наукова основа природоохоронної діяльності дітей.

У процесі навчальної діяльності головне – «розпочати формування цілісного уявлення про природне і соціальне середовище, виробляти правильну поведінку в колективі і природі». У процесі вивчення різних навчальних предметів молодші школярі мають засвоїти знання про взаємозв'язок і взаємовплив живої і неживої природи, природи і виробничої діяльності людей та необхідність мінімального втручання людини у природні

процеси, які у випадку недбалого ставлення можуть стати незворотними і некерованими [2, с. 21].

Проблеми екологічного виховання та формування екологічної культури школярів досліджували як класики педагогічної думки (В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський та ін.), так і сучасні вчені-педагоги (В.П. Горощенко, Н.С. Жестова, Л.І. Іщенко, Н.Є. Мойсеюк, М.М. Фіцула, В.В. Ягупов та ін.), методисти (Н.П. Байбара, О.А. Біда, О.М. Варакута, О.Л. Іванова, С.К. Іващенко, Н.С. Коваль, І.М. Коренева) та вчителі-практики (Г.М. Бондаренко, О.А. Гавриленко, Ю.І. Рева, Л.К. Різник, Л.М. Руденко, А.О. Степанюк, О.І. Ткаченко, Н.В. Хлонь, З.А. Шевців та ін.) [5, с. 20].

Мета статті: дослідження особливостей екологічного виховання молодших школярів у процесі навчання природознавства.

Екологічне виховання – складова частина морального виховання, тому під екологічним вихованням треба розуміти єдність екологічної свідомості і поведінки, гармонійної з природою. На формування екологічної свідомості впливають екологічні знання і переконання.

Мета екологічного виховання – формування відповідального ставлення до навколишнього середовища, що будується на базі екологічної свідомості. Це передбачає дотримання моральних і правових принципів природокористування та пропаганду ідей його оптимізації, активну діяльність з вивчення та охорони природи своєї місцевості [4, с. 23].

Відповідальне ставлення до природи – складна характеристика особистості. Вона означає розуміння законів природи, що визначають життя людини, проявляється в дотриманні моральних і правових принципів природокористування, у активній творчій діяльності з вивчення і охорони середовища, пропаганді ідей правильного природокористування, у боротьбі зі всім, що згубно відбивається на навколишній природі.

Умовою такого навчання і виховання виступає організація взаємозалежної наукової, моральної, правової, естетичної та практичної діяльності учнів, спрямованої на вивчення та покращення відносин між природою і людиною.

Мета екологічного виховання досягається за умови вирішення наступних завдань: освітніх – формування системи знань про екологічні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення; виховних – формування мотивів, потреб і звичок екологічно доцільної поведінки і діяльності, здорового способу життя; розвивальних – розвиток системи інтелектуальних та практичних вмінь з вивчення, оцінки стану і поліпшення навколишнього середовища своєї місцевості; розвиток прагнення до активної діяльності з охорони навколишнього середовища: інтелектуального (здатності до аналізу екологічних ситуацій), емоційного (відношення до природи як до універсальної цінності), морального (волі і наполегливості) [1, с. 260].

Зміст екологічного виховання включає в себе систему норм, що впливають з ціннісних орієнтацій. Система цінностей виходить з розуміння унікальності і самоцінності природи. При цьому людина розглядається як частина природи, а при характеристиці природи підкреслюється її багатостороння цінність для людини.

Зміст екологічного виховання засвоюється учнями в їх діяльності. Кожна з форм організації навчального процесу стимулює різні види пізнавальної

діяльності учнів: самостійна робота з різними джерелами інформації дозволяє накопичити фактичний матеріал, розкрити сутність проблеми; гра формує досвід прийняття доцільних рішень, творчі здібності, дозволяє зробити реальний внесок у вивчення і збереження місцевих екосистем, пропаганду цінних ідей [6, с. 33].

На перших етапах найбільш доцільні методи, що склалися у школярів з питань екологічної орієнтації, інтересів і потреб. Використовуючи їх досвід спостережень і природоохоронної діяльності, вчитель в ході бесіди з допомогою фактів, цифр, суджень викликає емоційні реакції учнів, прагне сформуванню у них особисте ставлення до проблеми.

На етапі формування екологічної проблеми особливу роль набувають методи, що стимулюють самостійну діяльність учнів.

Практичні завдання спрямовані на виявлення протиріч у взаємодії суспільства і природи, на формування проблеми і народження ідей про шляхи її рішення з урахуванням концепції досліджуваного предмета. Стимулюють навчальну діяльність дискусії, сприяючи прояву особистого ставлення учнів до проблем, знайомству з реальними місцевими екологічними умовами, пошуку можливостей їх вирішення.

Засобом психологічної підготовки школярів до реальних екологічних ситуацій виступають рольові ігри. Вони будуються з урахуванням специфічних цілей предмета.

Особливе місце належить екологічним проектам. Під час такої діяльності діти перебувають у різних соціальних ролях, підвищують свій рівень володіння комунікативними навичками, приймають нестандартні рішення завдяки інтегрованим знанням, отримують справжнє задоволення від своєї роботи правильно використовуючи різні методи навчання [3, с. 15].

Основними джерелами формування екологічної культури молодших школярів виступають: а) пізнавальна діяльність учнів, пов'язана із спостереженням навколишнього середовища; б) дослідницька діяльність, що передбачає різноманітну активну природоохоронну роботу; в) практична (прикладна) діяльність, що виникає і розвивається під впливом цілеспрямованого дослідницького пошуку і формує активне ставлення до навколишньої дійсності, перетворюючи здобуті в процесі пошуку екологічні знання у практичні навички природоохоронної роботи [7, с. 40].

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в активному застосуванні новітніх педагогічних технологій у шкільній практиці екологічного виховання молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Байбара Н. П. Методика викладання природознавства у початкових класах. – К.: Освіта, 2001.
2. Варакута О. Формування природничих понять в учнів початкових класів // Початкова школа. – 1999. – № 5. – С. 20-23.
3. Національна доктрина розвитку освіти в Україні // Освіта України. – 2002. – № 33. – 23 квітня.
4. Різник Л. Народні традиції ставлення до природи як метод екологічного виховання // Початкова школа. – 1998. – № 7. – С. 23-24.
5. Смаглій О. Застосування ігрових ситуацій на уроках природознавства // Початкова школа. – 2003. – № 3. – С. 20-21.

6. Хафізова Л. М. Екологічне виховання молодших школярів // Початкова школа. – 2001. – № 3. – С. 33–34.

7. Шевців З. Виховання бережливого ставлення до природи // Початкова школа. – 1993. – № 10. – С. 39–40.

Стець Г.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВИХ НАВИЧОК УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Проблема формування вокально-хорових навиків на уроках музичного мистецтва завжди привертала увагу широкого кола спеціалістів та педагогів. Вона є актуальною, оскільки останнім часом людина як творча особистість ставиться в основу суспільного життя на всіх рівнях його функціонування.

Утворення вірного співацького звуку тісно пов'язане із засвоєнням основних співацьких навичок, якими є дихання, звукоутворення (атака звуку, резонування), дикція та ін. Оскільки хоровий спів – це колективне вокальне мистецтво, а співаки, приходячи до колективу, мають різні вокальні можливості, манери співу, різні навички дихання, вимови тексту тощо, перед вчителем із першої ж репетиції постає одне з найскладніших завдань – вироблення у всього хору єдності вокально-хорових принципів. Отже, педагог повинен навчити учнів вірно користуватись диханням, співати в єдиній вокальній манері, тихо, без супроводу. Інакше кажучи, тихий, виразно виконаний твір без супроводу – кращий екзаменатор будь-якого хору.

Вокально-хорова робота на уроках музичного мистецтва являє собою оволодіння як вокальними, так і хоровими навичками. Під вокально-хоровими навичками здебільшого розуміють комплекс автоматизованих дій різних частин голосо-дихального апарату, які мають місце під час співу і знаходяться під контролем співака, а також проявляються у багаторазовому повторенні певних дій без усвідомленого контролю. До вокальних навичок можна віднести: співацьку поставу, дихання, звукоуворення, звуковедення, дикцію. Зауважимо, що до хорових навичок належать також навички строю й ансамблю і навички співу за диригентськими жестами педагога.

На сьогодні у сучасних дослідників не існує єдиного підходу щодо розуміння самої сутності вокально-хорових навичок учнів, а, отже, і на методику їх формування. Вокально-хорові навички формуються за допомогою спеціальних вокально-хорових вправ та в процесі вивчення пісенно-хорового репертуару, який необхідно поступово ускладнювати. Формування вокально-хорових вмінь і навичок у дітей буде ефективнішим, якщо учні навчатись аналізувати, порівнювати звучання з власними слухо-зоровими та просторовими відчуттями.

Ефективним засобом формування вокально-хорових навичок учнів на уроках музичного мистецтва є запис співу учнів на диктофон, що дає